

соціальні, культурні, політичні, показники інноваційного розвитку тощо. На жаль, на шляху вироблення результативної методики визначення ступеня глобалізованості регіонів України стоїть 2 перешкоди:

1) відсутність єдиного підходу до дослідження даного питання;

2) недосконала статистична база даних, адже в офіційній статистиці Державної служби статистики України є обмежена кількість показників, які можна використовувати у таких дослідженнях.

З вище наведеного аналізу слідує, що регіони повинні являтися активними учасниками процесу глобалізації для того, щоб забезпечити рівень ефективності в реальному секторі економіки. Спираючись на сильні регіони, Україна може набути стратегічної маневрованості та гнучкості у світовій економіці. В таких умовах політика держави повинна бути направлена на економічне посилення регіонів, що дасть можливість регіонам стати самостійними суб'єктами економіки з стійким внутрішніми фінансово-економічними зв'язками та зможуть активно конкурувати та співпрацювати з іншими регіонами. Головною метою для регіонів в умовах глобалізації є формування економічної, екологічної і соціальної привабливості. Ступінь залученості регіонів держави в глобальні процеси напряму пов'язана з розвитком регіонів відповідно до принципів сталого розвитку.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій №650 від 9 червня 2011 р. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/650-2011-p>.

2. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20стимулювання%20розвитку%>

3. Регіони України: стат. зб. Ч. 2. / [під. ред. О. Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – 783 с.

4. Харченко Н.В. Современные методы и методики оценки глобализованности экономики регионов / Н.В. Харченко // Региональная экономика: теория и практика. – 2010. – № 21 (156). – С. 19-28

Рецензент докт. екон. наук І.К. Чукаєва

330.322:338.48(477)

*Приварникова І.Ю., старший викладач,
Крутіна І.А., студент,*

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АР КРИМ

Наявний ресурсно-туристичний потенціал, зокрема, туристично-рекреаційні зони, такі, як АР Крим, є передумовою проникнення України на світовий туристичний ринок та підвищення рівня її соціально-економічного розвитку. Невід'ємною умовою ефективності цих процесів є ефективне використання потенціалу, що можливо тільки завдяки значним капіталовкладенням в туристично-рекреаційну сферу та її складові. Все це обумовлює підвищення інтересу до туристичної сфери, її інвестиційного забезпечення та вивчення інвестиційного досвіду країн з менш привабливими, ніж в Україні, природними та культурно-історичними передумовами, в яких було досягнуто стрімкого розвитку туристично-рекреаційної сфери.

Проблема інвестицій актуальна та багатопланова на сьогоднішній день. Різним питанням розвитку туристичної діяльності в країні та її інвестиційного забезпечення присвячено роботи багатьох авторів, зокрема, Ю.В. Мігуценко, Е.О. Леманової, В.О. Стойка, С.А. Трубникової, О.О. Колесник, П. Горішевського та ін. Але не зважаючи на значні розробки у цьому напрямку, виникає потреба у більш детальному дослідженні шляхів активізації інвестиційного забезпечення розвитку туристичної інфраструктури, зокрема тих регіонів України, що є привабливими для туристів.

Метою цієї статті є аналіз елементів туристичної інфраструктури АР Крим та на основі вивчення досвіду провідних країн у туристичній галузі розробка практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційного забезпечення її розвитку.

Сприятливе поєднання історико-культурних, природних, економічних, політичних факторів, а також інтеграція індустрії туристично-рекреаційних послуг у світовий ринок, як зазначає Ю.В.

Мігущенко [2, с. 163-169], обумовлює розвиток туристично-рекреаційної галузі АР Крим, її інфраструктури та пояснює поживлення інвестиційної діяльності в цій сфері.

Для інвестиційного забезпечення розвитку АР Крим, в тому числі і галузі туризму, слід розглядати та залучати усі можливі джерела, а саме: іноземні джерела, внутрішні інвестиційні джерела підприємств, заощадження населення (напрямую та через фінансові установи) та міжгалузевий рух капіталу [1].

Однак слід визнати, що потреби туристичної індустрії в прямих капіталовкладеннях значно перевищують існуючу на вітчизняному фінансовому ринку інвестиційну пропозицію, а вагомою причиною низького рівня участі населення в інвестиційному процесі є незначні обсяги вільних коштів (заощаджень) останніх через низький рівень доходів. Саме тому значна увага звертається саме на залучення іноземного капіталу [1].

Якщо говорити про інвестиції в туристично-рекреаційну галузь, то перш за все, слід звернути увагу на інвестування інфраструктури. Туристична інфраструктура – базова умова розвитку туризму, яка сприяє освоєнню території та раціональному використанню ресурсів цим бізнесом, обслуговуючи туристів, створюючи необхідний та достатній рівень комфорту в місцях їх перебування, а також покращуючи умови життя місцевих жителів надаючи, наприклад, робочі місця [3].

Під інфраструктурою туризму розуміються комплекс споруд, інженерних і комунікаційних мереж, у тому числі телекомунікаційного зв'язку, доріг, суміжні індустрії туризму підприємства, що забезпечують нормальний доступ туристів до туристських ресурсів, і їхнє належне використання з метою розвитку туризму, а також забезпечення життєдіяльності підприємств індустрії туризму[4].

Найбільше значення мають два основних блока: транспорт та сфери забезпечення житлом.

Транспортна система включає декілька видів транспорту, але з точки зору туризму мають значення чотири види транспорту: авіаційний, автомобільний, залізничний та водний. Транспортні шляхи АР Крим повинні відповідати міжнародним вимогам за показниками густоти мережі трас, їх якості, рівня рухомого складу та особливості організації перевезень для швидкого, безпечного, надійного та комфортного подорожування [3]. Однак спостерігається відставання України у розвитку автодоріг загального користування від темпів автомобілізації країни. Незадовільним є рівень безпеки дорожнього руху. Лише обмежені бюджетні кошти асигнуються на утримання доріг. Технічні стандарти автодоріг України не відповідають стандартам ЄС ні за якістю, ні за ваговими навантаженнями [5].

Розвиток всієї індустрії подорожей в усіх країнах залежить від рівня розвитку сфери забезпечення житлом, яка включає: готелі, мотелі, пансіони, бази відпочинку, хутора та ін. Головним показником, який використовують для оцінки ефективності праці та реальної можливості прийому туристів в конкретному туристському центрі чи регіоні є кількість місць для проживання [3].

За останніми тенденціями більшість людей віддає перевагу відпочинку саме в готелях, аніж в пансіонатах чи відпочинку у приватних осіб. На кримському півострові розвивається досить широка інфраструктура готельного бізнесу – від маленьких затишних готельчиків, улаштованих у вигляді приватних котеджів та розрахованих на декілька номерів до шикарних готельних комплексів з усім комплексом послуг, необхідних для активного відпочинку (басейном, масажним кабінетом, солярієм, тренувальним залом, тенісними кортами, рестораном, баром та ін.).

З даних табл. 1 видно, що незважаючи на збільшення місць проживання та кількості приїжджих, що обслуговуються у готельній мережі, коефіцієнт використання місткості готелів скорочується [6].

Однією з причин цієї тенденції є те, що на сьогоднішній день в АР Крим не вистачає готелів високого класу і тільки 18 % від їх кількості відповідає вимогам міжнародних стандартів якості за рівнем комфорту бізнес-класу.

Таблиця 1

Місткість підприємств готельного господарства та їх використання в АР Крим

Показник	2000	2005	2009	2010
Одноразова місткість,місць	11329	12710	15324	15839
Обслуговано приїжджих, тис. осіб	204,5	256,6	292,7	310,5
Коефіцієнт використання місткості	0,28	0,35	0,21	0,23

Згідно з моніторингом інтенсив-інфраструктури, проведеним міжнародними спеціалізованими організаціями, високо категорійні готелі України істотно поступаються за рівнем сервісу, посідають останню позицію серед готелів Східної Європи [7, с.184-187].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що для досягнення відповідності міжнародним стандартам транспортна та готельна інфраструктура АР Крим потребують реорганізації та модернізації шляхом інвестування. Зокрема інвестицій потребують такі елементи туристичної інфраструктури, як: будівництво чи модернізація мережі готелів; розвиток туристично-транспортних маршрутів; забезпечення маршрутів транспортного обслуговування сучасними засобами зв'язку; покращення якості доріг [8].

Отже, туристична інфраструктура АР Крим потребує значних інвестиційних надходжень, але на сьогоднішній день існує багато суперечливих факторів, що впливають на інвестиційну привабливість регіону. Відсутність у даний час ефективної конкуренції серед вітчизняних туристичних підприємств, дешева робоча сила, відносно недорогий і ємний (хоча і не досить якісний) ринок матеріально-технічної бази, неосяжний споживчий ринок і, насамперед, можливість одержання більш високого прибутку в порівнянні з розвинутими країнами – все це повинно робити українську економіку особливо привабливою для іноземних підприємців. В той же час більшість іноземних експертів виділяють вирішальними факторами інвестиційної привабливості країни стабільність економічної, політичної та соціальної ситуації в регіоні, відсутність яких в Україні фактично ліквідує всі попередньо зазначені умови [1].

Досвід країн, успішних в галузі туризму, може бути частково застосовано для розвитку туристичної інфраструктури України, зокрема, АР Крим. В різних країнах використовують різні засоби державної інвестиційної політики у туристично-рекреаційній сфері. Так, в Австрії, Португалії і Греції надають переваги пільговим позикам, у Франції, Великобританії та Італії особливу увагу приділяють субсидіям, а в Іспанії – низькому податку на додану вартість. В Тунісі, Італії, Іспанії та Польщі потенційних інвесторів на певний період звільняють від податків на землю [9].

Одним з прикладів швидкого розвитку туристичної інфраструктури є Туреччина. В цій країні для підвищення зацікавленості з боку інвесторів, які спеціалізувалися на готельному бізнесі, на початковій стадії розвитку туристичної інфраструктури держава забезпечила систему інфраструктур (електроенергія, зв'язок, воду, якісні дороги та ін.). Розвитку туристично-рекреаційної сфери Туреччини сприяли географічне положення і сприятливі кліматичні умови, але без цілеспрямованої державної політики таких результатів неможливо було б досягти. За короткий проміжок часу в Туреччині, завдяки іноземним інвестиціям, була створена розгалужена мережа готелів, побудовані якісні дороги, почалася підготовка висококваліфікованих гідів зі знанням основних європейських мов. Реконструкція старих пам'яток посіла одне з провідних місць у політиці держави. Наприклад, в Анталії був побудований аеропорт міжнародного класу, модернізовано морський порт. З'явилася мережа п'ятизіркових готелів. Сьогодні Анталія – найбільш відвідуваний літній курорт країни. Гнучка інвестиційна політика, спрямована на залучення іноземних коштів, – один з елементів лібералізації економіки країни. Законодавство, яке регулює положення іноземного капіталу, забезпечує йому сприятливе середовище через підтримку від різних дво- і багатосторонніх угод і організацій. Іноземний капітал має ті ж права і обов'язки, що і вітчизняний. Йому гарантований переклад прибутків і гонорарів, а також репатріація капіталу [10].

Також варто взяти до уваги приклад Болгарії. Міжнародний туризм країни став пріоритетною галуззю економіки зовсім недавно, але має довгу й багату історію. Із середини 50-х років почалася розбудова морських курортів Золоті Піски та Сонячний Берег, десять років потому – Албени, гірських курортів Боровець, Пампорово. У 2001-2002 рр. у Болгарії були здійсненні значні інвестиції низкою німецьких туроператорів в галузь туризму, а саме в болгарські готелі з метою підвищення їх категорії і покращення послуг.

Особливістю німецьких іноземних інвестицій в готельний сектор Болгарії є те, що німецькі громадяни отримували прибутки від капіталовкладення у вигляді можливості безкоштовного або пільгового відпочинку в цих готелях. Іноземні компанії проявляють значну зацікавленість інвестуванням у болгарський туризм. Визначною особливістю розвитку туристичної галузі Болгарії є інвестування у визначені курорти і створення корпорацій та холдингів для покращення інфраструктури цих курортів. За 2001 р. міжнародний туризм у Болгарії утвердився як експортна галузь №1 у національній економіці. Туристична індустрія Болгарії має дохід, починаючи з 2000 р., більш ніж 1 млрд. євро в рік. Йде процес реконструкції готелів, будуються нові, сучасні будівлі, створюється інфраструктура туристичного бізнесу високого класу [11].

Перші прояви туристичного бізнесу з'явилися в Польщі ще в 70-80-і роки після відміни військового стану. Польща має хороші природні й культурні туристичні ресурси, які можна з успіхом використати у майбутньому для розвитку туризму. Розвиткові туристичної галузі в Польщі сприяли такі чинники: створення департаменту туризму при Міністерстві економіки (займається формуванням загальної економічної стратегії Польщі в сфері туризму), Польської туристичної організації (займається популяризацією туризму в регіонах), Інституту туризму (займається вивченням туристичного ринку та його можливостей), Польської туристичної палати (об'єднання туристичних бюро); 7%-ий податок на туристичну діяльність при 22% оподаткування інших видів бізнесу; фінансова підтримка Європейського Союзу в рамках спеціальних програм на розвиток галузевої інфраструктури в 1993-1994 рр.; зацікавленість польським ринком всесвітньовідомими в світі туристичними агентствами (TUI, Neckermann, Scan Holiday, Wing та ін); використання коштів з місцевих бюджетів, які надходять від комерційної діяльності регіонального бізнесу на промоцію регіону та покращання інфраструктури [11].

Розглянувши приклади країн, що мають досвід у залученні інвестицій в туристичну інфраструктуру, можна виділити деякі рекомендації для АР Крим: застосування пільгових позик, субсидій; зниження ПДВ та зменшення податкового навантаження; стимулювання інвестиційної активності шляхом посилення державної підтримки туристично-рекреаційної сфери (виділення коштів на забезпечення курортів системами інфраструктур зв'язку, води, доріг та ін., реставрацію історичних пам'яток); створення гнучкої інвестиційної політики; створення корпорацій та холдингів для покращення інфраструктури курортів; надання можливості пільгового або безкоштовного відпочинку інвесторам; залучення інвестицій на розвиток пріоритетних курортів Криму; створення корпорацій для управління та розвитку туристичної інфраструктури курортів; розробка власного туристичного бренду країни та його реклама як на території України, так і за кордоном; створення сприятливої нормативно-правової бази для приваблення на туристичний ринок АР Крим всесвітньовідомих готельних мереж.

В подальших дослідженнях варто приділити увагу вивченню можливостей використання та ефективності застосування саме в АР Крим тих шляхів залучення інвестицій, які було застосовано у Туреччині та Болгарії – країнах, які за короткий проміжок часу змогли вивести туристично-рекреаційну сферу на світовий рівень.

Література

1. Колесник О.О. Економічна оцінка туристичної привабливості України [Електронний ресурс] / О.О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №1(3). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2010_1/10kootpu.pdf
2. Мігущенко Ю.В. Локальні туристично-рекреаційні комплекси як альтернативна модель активізації інвестиційної діяльності у туристичній галузі / Ю.В. Мігущенко // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №3(8) – С. 163–169.
3. Экономика и инфраструктура страны: основные понятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrystudies.ru/ekonomika.html>.
4. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінько. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 148 с.
5. Гармонізація транспортної системи України з вимогами ЄС сприятиме економічному зростанню: рекомендації звіту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН (30/06/2010). / Представництво Європейського Союзу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu>.
6. Статистичний щорічник України за 2010р. / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август трейд», 2011. – 560 с.
7. Пандяк І. Сучасний стан та проблеми розвитку інфраструктури ділового туризму в Україні / І. Пандяк // Вісник Львівського університету. – Сер. Географічна. – 2007. – Вип. 34. – С. 183–188.
8. Леманова Э.О. Инновационная деятельность в рекреационно-туристическом комплексе Крыма / Э.О. Леманова // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – С. 33–35.
9. Стойка В.О. Зарубіжний досвід інвестиційної політики в туристичній галузі та можливості його застосування / В. О. Стойка // Економічний простір 2011. – №45 – С. 94–106.
10. Трубникова С.А. Иностранные инвестиции в Турции [Электронный ресурс] / С. А. Трубникова // Востоковедный сборник. – Вып. 2. – М.: Ин-т изучения Израиля и Ближнего востока, 2001. – С. 313–318. – Режим доступу: <http://middleeast.org.ua/research/turkey5.htm>.
11. Мігущенко Ю.В. Досвід трансформації туристичної галузі в окремих країнах Центральної та Східної Європи для України / Ю.В. Мігущенко // Проблеми й перспективи розвитку співробітництва між країнами Південно-Східної Європи в рамках Організації Чорноморського економічного співробітництва. – 2007. – С. 667-673.

Рецензент докт. екон. наук Н.П. Мешко